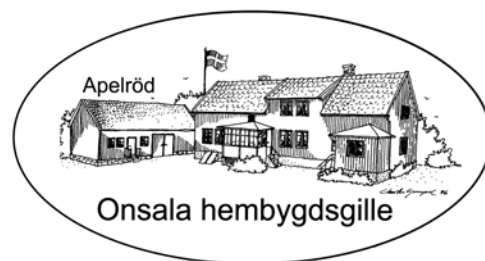

ONSALABLADET

Årgång 24 Nummer 1, 2020. Utgiven av Onsala hembygdsgille.

Innehåll

- Äbblakaka ett bröd med tradition
- Från flaket på en lastbil till en buss
- Drömmen om en järnväg till Onsala
- Onsala Båt- och Sjöfartsmuseum
- Frågetävling

Uthyrning av Onsaladräkten

Kostnad: 500/dygn för medlemmar och 600 kr/dygn för icke medlemmar.
1.000 kr i deposition

Kontakta: Britt Carlström dräktansvarig
tel 070 799 79 06

Uthyrning av Lilla ladan

Barndop, bröllop, föreningsmöten mm
Kontakta: Gunnar Carlsson för mer information och pris.
tel 0705-795706

Ordföranden har ordet

Vi har haft ett bra verksamhetsår 2019. Cirka 4000 besökare har kommit till våra evenemang, där valborgsmässoafton, midsommarafton och Apelrödsdagen drog mest folk.

Ett stort tack till alla frivilliga som ställer upp så att vi kan genomföra aktiviteterna.

Nu pågår planering inför årsmötet den 1 mars. Vi håller på att ta fram verksamhets- och revisionsberät-

telser samt går igenom sammansättningen av gilletts arbetsgrupper. Som alltid behöver vi fler personer som vill vara med i gilletts "funktionärgång". Känner du dig manad så kontakta mig.

Nytt under året har varit att vi har kunnat ta del av Lars-Erik Martings alla filmer från tidigare Apelrödsdagar. Otroligt spännande och de var mycket uppskattade särskilt bland den äldre publiken som kände igen sig. Lars- Erik gick tyvärr bort under hösten 2019 så vi riktar ett stort tack för filmerna till hans familj.

Under sommaren och hösten har en del byggnadsarbeten gjorts på Apelröd bland annat har mangårdsbyggnaden och staketet målats. Vi har också byggt ett mindre förråd för stolar mm bredvid lilla ladan. Ett nytt avlopp kommer också att installeras under februari.

Nu har vi också kommit vidare med planerna på vår utsiktsplats och vandringsled från Apelröd upp till höjden öster om Svensmossen. Vi har sökt ekonomiskt bidrag och varit i kontakt med Länsstyrelsen och bygglovsavdelningen och hoppas kunna komma igång med arbetet 2020.

Vi ser fram emot ett nytt gott verksamhetsår 2020. Välkomna till Apelröd på våra aktiviteter.

Gunnar Carlsson

Årsmöte

Onsala hembygdsgille

1 mars 2020 Kl. 16.00

Hembygdsgården Apelröd

Efter årsmötet i lilla ladan bjuder vi på smörgås, kaffe/te och kaka inne i boningshuset.

Välkomna!

Onsala hembygdsgille är en del av Nordhallands Hembygdsgille
www.hembygd.se/onsala-hembygdsgille

ANSVARIG UTGIVARE:

Gunnar Carlsson
0705-795706
underliden@telia.com

REDAKTION:

Agneta Linger
maneta.linger@gmail.com
Monica Karsegård

*Vill du skriva en artikel i
Onsalabladet?
Hör av dig till någon i redaktionen.*

Onsalabladet utkommer 2 ggr per år.

Äbblakaka - ett bröd med tradition

Äbblakakan, som bakas varje år på hembygdsgården Apelröd, har en lång tradition. Det var för snart 40 år sedan som idén om att låta Apelröd få ett eget bröd smaksatt med äpple föddes.

Annicka Joholm, ansvarig bagerska sedan cirka 10 år, berättar att man började baka i liten skala och att det var två damer från gillet som satte en deg som gav totalt 32 strikt runda Äbblakakor. Dessa gräddades på två hällar inne i köket på Apelröd. Äpplesmaken kom av torkade äpplen som bagerskorna hade torkat och hackat hemma. Kakorna var mycket populära så det var viktigt att det bara fick säljas en kaka per familj. Idag har bakstugan vuxit och håller till i den lilla ladan på gården. Till Apelrödsdagen sätts det nu 30 degar som bakas på tre hällar. För att hinna med detta behövs det 10-15 personer som hjälper till. Redan

på morgonen kl. 4:45 sätts degarna av Annicka och hennes bästa vännina sedan barndomen Rosemarie Olsson. Efterhand kommer de andra medhjälparna i bakgänget och börjar grädda kakorna under mycket skratt och stoj för att ha första omgången klar när Apelrödsdagen öppnar klockan 11.

Annicka berättar också att under hela dagen ringlar sig alltid kön lång för att köpa den mycket populära Äbblakakan. Idag är det heller inte begränsat till en kaka per familj.

Text: Agneta Linger

Foto: Monica Karsegård

Annicka Joholm säljer Äbblakakor på Apelrödsdagen.

Från flaket på en lastbil till en buss

Tiden efter första världskriget innebar många förändringar i samhället. Framförallt fick vi högre levnadsstandard vilket bland annat bidrog till att friluftslivet ökade. Detta i sin tur gjorde att kommunikationerna blev allt viktigare då fler stadsbor började söka sig ut till landet på sin fritid. Till Onsala åkte man för att bo på pensionat eller hyra några rum på en gård. Några hade till och med råd att bygga sig ett sommarhus.

Bröderna Lindgren var snabba med att ta till vara på möjligheten att tjäna lite extra genom att låta folket sitta bland mjölkkanorna på lastbilsflaket då de körde tur och retur till mejeriet i Kungsbacka. För att göra det lite mer bekvämt satte de bänkar på flaket. Kanske var detta första prototypen för företaget Lindgrens Bussar, som kom att trafikera sträckan Onsala - Kungsbacka - Göteborg.

I Göteborg var Heden slutstation. På grund av tillstånd och konkurrens från andra bussföretag i området runt Göteborg fick de inte ta upp några passagerare i Mölndal. Från början hade man inga tidtabeller eller särskilda busshållplatser utan man blev upplockad eller avsläppt där man ville efter vägen.

Den första bussen eller som den då kallades, omnibussen, i Onsala var Långa Louisa. En omnibuss stod för ett fordon för vägtransport av många passagerare som inte gick på någon räls såsom tåget.

Vägarna på denna tiden var smala grusvägar som var anpassade för häst och vagn så det blev problem vid möte med bil eller buss. Det diskuterades till och med i kommunalstämman att helt förbjuda biltrafik.

En historia som Stig Karsegård, en av Onsals historiker, gärna berättar är när Yngve Lindgren blev arg på ett hästvagnsekipage.

Yngve kör med sin buss ikapp ett ekipage med häst och vagn på väg från Kungsbacka till Onsala. Att komma förbi är omöjligt så han får ligga kvar bakom i saktamak ända till Onsala kyrka där det fanns plats att köra om. Bägge stannade och Yngve som var uppretad och arg tog tag i kuskens näsa och vred om. Självklart blev kuskens också förbannad och hotade med stämning. Vid deras näste möte på tinget var Yngve fortfarande arg så när han fick domen emot sig passade han på att vrida om kuskens näsa en gång till.

Efter detta och andra episoder insåg Lindgrens att det behövdes mötesplatser. Vid något tillfälle fick de till och med bygga egen väg för att komma fram.

Lindgrens Bussar gick bra och bussarna kom att utvecklas genom åren. De byggde också ett bussgarage som låg där pendelparkeringen vid Onsala kyrka ligger idag. Så småningom såldes allt till SJ 1934.

Text: Agneta Linger

Långa Louisa (bild skannad från Onsalaboken).

Mitt i bilden ser man tydligt Lindgrens bussgarage

Drömmen om en järnväg till Onsala

En järnväg ut till Onsala var drömmen för många i början av 1900-talet. Man trodde det skulle hjälpa samhället att utvecklas och komma bort från sin isolering ute på halvön. Detta var en av de saker som det trycktes på när man skrev till Herr Civilministern och Generaldirektören för Statens Järnvägar 1917 för att försöka få till stånd en järnväg. Det nämndes också att Onsalas placering mellan två vatten, Kungsbackafjorden och Kattegatt, gjorde sig bra för rekreation med tanke på Gottskär, konvalescenthemmet Meryt (nuvarande Onsala Herrgård), barnkolonier mm och därför behövdes det bra kommunikationer. Man tog också upp att här kunde nya fiskesamhällen utvecklas då sillfisket var i gång i Kattegatt och att sillfisket ihop med jordbruket skulle gynnas av en järnväg då varor lätt kunde transporteras.

Förslagen på sträckningen av järnvägen var flera. Ett av förslagen var från Släp till Onsala och ett annat var att börja i Särö vid Säröbanan och vidare till Mariedal eller Heden (Björnmannehög) i Onsala. Därifrån skulle sträckan dras vidare förbi kyrkan till Kungsbacka med anslutning till västkustbanan. Man tänkte sig även två avstickare, en till Gottskär och en till Råö.

Tanken var god i början av 1900-talet men som vi vet så blev det ingen järnväg till Onsala. Den blev nedröstad med bara några få röster i kommunalstämman. Det var istället bilen/lastbilen som blev ett lättare och viktigare kommunikationsmedel.

Text: Agneta Linger

Källa: gamla protokoll

Det var en önskan om en järnväg härifrån Säröstation till Onsala i början av 1900-talet.

Järnvägen i Kungsbacka 1902.

I vimlet på julmarknaden 2019

Båt- och Sjöfartsmuseet i Onsala

Båt- och Sjöfartsmuseet i Onsala vid Onsala kyrka drivs av en ideell förening som idag har cirka 450 medlemmar. Föreningen bildades den 10 juni 1998 med cirka 70 medlemmar med syftet att bygga ett museum som skulle visa hur sjöfarten har präglat Onsals närings- och kulturliv genom tiderna.

Från början var det tänkt att museet skulle byggas vid hembygdsgården Apelröd och ersätta den ladugård som brunnit ner några år tidigare. Man kom över ett nedmonterat vagnsmagasin från Kungsäter byggt 1920. Dock blev det ändrade planer för bygget och museet kom istället att byggas vid Onsala kyrka.

Vid förarbetet av marken för att kunna gjuta en bottenplatta insåg man snabbt att marken dolde gamla boplatser. En från cirka 11 000 år sedan och en från bronsåldern. Dessa undersöktes noggrant av arkeologer och täcktes sedan över för att bevaras till eftervärlden. När väl bottenplattan var gjuten påbörjades

återuppsättningen av byggnaden. Detta gjordes med hjälp från Hallandsmodellen, ett arbetsmarknadsprogram i Halland. Samme förman som varit med och monterat ner huset var också den som ledde arbetet med att sätta upp det igen. Planeringen av burspråk, val av fönster mm, leddes av kommunantikvariern i Kungsbacka, Wivi-Ann Reit. Medlemmarna själva var med och målade byggnaden.

Under dessa drygt 20 år som har gått sedan första tanken på ett Båtmuseum har mycket ideellt arbete lagts ner både inomhus och utomhus. Idag kan man bland annat besöka museets permanenta utställning, se på snyggt renoverade båtar utomhus och även lyssna på olika intressanta föredrag.

Vill du veta mer om Båt- och Sjöfartsmuseet i Onsala gå in på hemsidan www.batmuseetonsala.se eller hitta dem på facebook.

Text: Agneta Linger

Båt- och Sjöfartsmuseet i Onsala.

Program 2020

- **Söndagen 1 mars 2020 Årsmöte**

Kl 16.00

Plats: Hembygdsgården Apelröd

- **Lördag 18 april 2020 Vårstädnig på Apelröd**

Vi bjuder på kaffe och varm korv.

Kl. 10.00 – 13.00

- **Torsdag 30 april 2020 Valborgsmässofirande**

Kl 18.45 FrazzJazz - serveringen (kaffe/korv och bröd)

Ponnyridning Kl 19.45 tal och körsång Kl 20.15 tänds elden

Plats: Hembygdsgården Apelröd

- **Lördag 6 juni 2020 Nationaldagsfirande**

Kl 13:30 öppnar Vagnsmuseet och Knaparydsstugan.

Kaffeservering och korvgrillning.

Kl 14.00 Visning av Onsala Kyrka

Kl 14:45 Samling till flaggparaden vid Ekhas parkering

Kl 15.00 Flaggan hissas och programmet startar med sång, musik och uppträdande

Plats: Onsala församlingshem

- **Fredag 19 juni 2020 Midsommarfirande**

Kl 14.00 – 16.00 Dans kring stängen, servering och ponnyridning

Plats: Hembygdsgården Apelröd

- **Söndag 2 augusti 2020 Hembygdsgårdens dag**

Kl 13.00 – 15.00

Plats: Hembygdsgården Apelröd

- **Lördag 5 september 2020 Apelrödsdagen**

Kl 11.00 – 15.00

Utställare, servering, ponnyridning mm

Plats: Hembygdsgården Apelröd

I samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan och Kungsbacka Kultur och Fritid

Gillenas frågetävling

Under säsongen 2019/2020 är tre deltävlingar avslarade. Onsalagillet har klarat sig hyfsat. I första omgången kom vi på delad 2:a plats, nästa omgång kom vi på delad 4:e och i tredje omgången kom vi på delad 5:e. Inför våren ligger vi på totalt en delad fjärde plats med 2 poäng upp till länsfinalplats.

Under våren är det tre omgångar kvar till avgörandet och vi hoppas vi kan komma ikapp och bli minst trea av de 13 gillena som deltar. Tävlände från Onsala har varit Håkan Lind, Gunnar Carlsson, Bertil Herngård, Kaj Dannberg, Olle Hydén, Bengt Christensson, Kicki Mauritzon och undertecknad.

Text: Göran Löfstedt

Vildsvinsjakt

Vid tre tillfällen under hösten har det varit samordnad jakt på Onsalahalvön. Totalt under dessa har det fällts cirka 70 vildsvin. Vid varje tillfälle har omkring 150 jägare deltagit. Med utgångspunkt från Apelröd har 25-30 jägare utgått. Apelröds jaktlag har under dessa tre storjakter skjutit 7 svin. Det har varit mycket svårjagat då höstens blöta fyllt mossarna med vatten och hundarna haft problem med att ta sig fram dit grisarna ligger och trycker dagtid. Förutom dessa samordnade storjakter pågår ständig åteljakt nattetid. Det finns tre åtlar i Apelrödsområdet och där har det under hösten fällts 20 - 25 stycken.

Ett bra initiativ har tagits av vägsamfälligheterna i Vickanområdet på fjordsidan. Man har vid två utav

storjakterna, under ledning av Michael Ullman, organiserat drevkedjor från fjorden upp mot Onsalavägen. Vid dessa tillfällen har fler än femtio personer deltagit. Dreven har startat i svinottan innan solen gått upp. Vi får tacka dessa morgonpigga drevkarlar för ett mycket bra initiativ.

Text och foto: Göran Löfstedt

